

Nr 216.

Ankom till riksdagens kansli den 18 juni 1943 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1943/44 till prisrabattering å vissa livsmedel m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(2:a avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under elfte huvudtiteln (punkterna 34 och 35) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1943/44 beräkna dels till Prisrabattering å vissa livsmedel ett anslag av 80 000 000 kronor, dels ock till Förmalningsersättningar ett förslagsanslag av 30 000 000 kronor.

I propositionen nr 260 har Kungl. Maj:t sedermera, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över folkhushållningsärenden för den 30 april 1943, föreslagit riksdagen att för budgetåret 1943/44 under elfte huvudtiteln anvisa *dels* till Prisrabattering å vissa livsmedel ett anslag av 110 000 000 kronor, *dels ock* till Förmalningsersättningar ett förslagsanslag av 34 000 000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehåft

dels en inom andra kammaren av herr *K. E. Hansson* i Skediga *m. fl.* väckt motion (II: 151), vari hemställts, att riksdagen måtte besluta sådana ändringar i nu gällande bestämmelser för tilldelning av rabattkort för matfett och mjölk, att jordbrukare erhålla rabattkort efter samma grunder som andra medborgare;

dels en inom andra kammaren av herr *W. Svensson* i Ljungskile väckt motion (II: 430), vari hemställts, att riksdagen vid behandling av Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition måtte uttala sig för en sådan ändring av reglerna för utlämnande av rabattkort på smör och mjölk till producenter, att de nu gällande taxeringsvärdesgränserna utbytas emot förmögenhetsgränser;

dels en inom andra kammaren av herr *K. E. Senander m. fl.* väckt motion (II: 41), vari hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära utfärdandet av sådana föreskrifter för tillämpningen av riksdagens beslut beträffande rabattering å vissa livsmedel, att vissa i motionen påtalade missförhållanden undanröjas;

dels en inom första kammaren av herr *N. Herlitz* väckt motion (I: 303),
Bihang till riksdagens protokoll 1943. 6 saml. Nr 216.

vari hemställt, att riksdagen vid besvarandet av Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition ville beakta vad i motionen anförts;

dels ock en inom andra kammaren av herr *J. E. Andersson* i Ovanmyra m. fl. väckt motion (II: 424), vari hemställt, att riksdagen ville besluta, att för täckande av i motionen begärd höjning av producentbidraget på mjölk erforderliga medel härför må ställas till förfogande genom jämkning av de i propositionen nr 260 upptagna »Förmalningsersättningar».

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de motionsvis gjorda yrkandena, hänvisas, i den mån desamma ej framgå av den nedan lämnade redogörelsen, till motionerna.

Prisrabattering å vissa livsmedel.

Nu gällande rabatteringsbestämmelser återfinnas i kungörelsen den 20 november 1942 (nr 877) angående prisrabattering å matfett och mjölk m. m. Bestämmelserna innehålla i huvudsak följande.

Rabattkort utlämnas dels under de förutsättningar som i det följande angivas utan behovsprövning till vissa kategorier av personer, nämligen barn, åldringar, äkta makar och ogifta personer med eget hushåll, dels ock efter behovsprövning till personer som icke äro att hänföra till nämnda kategorier men som prövas vara i synnerligt behov av prisrabattering.

Barn födda 1927 eller senare och åldringar födda 1875 eller tidigare samt de som uppbära tilläggspension eller invalidunderstöd äga, med följande undantag, erhålla rabattkort för både matfett och mjölk. Rabattkort må icke tilldelas barn, om dess föräldrar vid senaste taxering till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt upptagits för ett beskattningsbart belopp överstigande 750 eller, där föräldrarna ha två eller flera barn, 1 000 kronor, eller om föräldrarna upptagits för en skattepliktig förmögenhet, överstigande 10 000 kronor, eller bruka jordbruksfastighet med ett taxeringsvärde överstigande 10 000 kronor. Nu ifrågavarande kategorier av personer erhålla icke heller rabattkort, därest deras beskattningsbara belopp överstiger 750 kronor eller om den skattepliktiga förmögenheten eller jordbruksfastighetens taxeringsvärde överstiger 10 000 kronor. För äkta makar och personer med eget hushåll, vilka kategorier erhålla rabattkort endast för matfett, ha motsvarande inkomst- och förmögenhetsgränser bestämts till 500, respektive 10 000 kronor. Samtliga nu nämnda kategorier äga vidare erhålla rabattkort även då den skattepliktiga förmögenheten eller taxeringsvärdet å av dem brukad jordbruksfastighet överstiger 10 000 men ej 20 000 kronor, under förutsättning att det beskattningsbara beloppet ej överstiger 250 kronor.

Person, som enligt de nu återgivna bestämmelserna skulle vara berättigad att erhålla rabattkort, får ej tilldelas sådant kort om hans inkomst- och förmögenhetsförhållanden efter den tid, som nyssnämnda taxering avser, undergått sådan förbättring att det måste antagas, att han icke skulle ha varit

berättigad till rabattkort, därest taxeringen grundats på de sålunda förbättrade förhållandena.

I enlighet med av Kungl. Maj:t genom beslut den 18 december 1942 fastställda grunder har statens livsmedelskommission meddelat föreskrifter rörande storleken av prisrabatterna ävensom den tid varunder de skola utgå samt den myckenhet för vilken de skola gälla. Prisrabatten å matfett utgör 2 kronor per kilogram och erhålles för hela den ordinarie ransonen. Rabattkortet gälla alternativt även vid inköp av grädde och fettemulsion. På mjölkkrabattkortet få varje vecka inköpas $3\frac{1}{2}$ liter mjölk till ett pris, som med 15 öre per liter understiger det vanliga priset.

Till täckande av utgifterna för prisrabatteringarna har 1942 års riksdag (skr. nr 456), i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 338, för budgetåret 1942/43 anvisat ett reservationsanslag av 100 000 000 kronor.

I skrivelse den 9 april 1943 har *statens livsmedelskommission* avgivit förslag rörande medelsanvisning för prisrabattering å vissa livsmedel för budgetåret 1943/44.

Kommissionen har i skrivelsen erinrat om att ett av huvudsyftena med de i december 1942 vidtagna ändringarna i grunderna för tilldelningen av rabattkort varit att begränsa kretsen av rabattberättigade till verkligt behövande personer. Enligt tidigare bestämmelser gällande rabattkort för matfett och mjölk hade enligt till kommissionen inkomna redovisningar utdelats till omkring 50 respektive 25 procent av befolkningen. En av kommissionen verkställd preliminär bearbetning av materialet visade följande förändringar i förhållande till tiden före december 1942:

	Minskning
Rabattkort för matfett till producenter	19 %
» » » » icke producenter	16 %
» » mjölk till producenter	14 %
» » » » icke producenter	3 %

I syfte att erhålla närmare kännedom om de erfarenheter som hittills vunnits av det nya rabattsystemet har livsmedelskommissionen från samtliga kristidsstyrelser i landet inhämtat yttrande över hur de grunder för tilldelning av rabattkort som tillämpats vid den senaste utdelningen av rabattkort i praktiken verkat och vilka olägenheter som varit förenade med desamma samt huruvida och i vad mån ändring i nu gällande rabatteringsbestämmelser beträffande matfett och mjölk lämpligen borde äga rum. Kommissionen har vid sin skrivelse fogat en redogörelse för innehållet i de inkomna yttrandena. Beträffande innehållet i denna redogörelse torde få hänvisas till propositionen.

Kommissionen har framhållit, att av yttrandena att döma det synes vara en ganska enhällig uppfattning, att de nya tilldelningsgrunderna utfallit väl och i praktiken icke varit förenade med några större olägenheter. Vissa

erinringar ha emellertid gjorts mot rabattsystemet i dess nuvarande utformning. De viktigaste av dem röra tilldelningen av rabattkort till medlemmar av hushåll som bruka jordbruksfastighet, till hemmavarande ogifta personer som draga försorg om nära anförvanter, till i militärtjänst inkallade personers familjer samt till personer som för sin utbildning äro inackorderade på annan plats än hemorten.

Rörande tilldelningen av rabattkort till medlemmar av jordbrukarhushåll har kommissionen anfört följande.

Ett antal kristidsstyrelser har uttalat, att bestämmelsen om att hushåll, som bruka jordbruksfastighet med ett taxeringsvärde av mer än 20 000 kronor, skola vara helt uteslutna från rätten att erhålla rabattkort utan behovsprövning, i många fall verkat orättvist. Samma anmärkning har gjorts beträffande regeln att rabattkort utan behovsprövning ej må utdelas, om jordbruksfastighetens taxeringsvärde överstiger 10 000 kronor och vederbörandes beskattningsbara belopp överstiger 250 kronor. I detta sammanhang har anförts, att arrendatorernas rätt till rabattkort i varje fall icke borde bedömas efter den arrenderade fastighetens taxeringsvärde. Kommissionen är för sin del medveten om att ifrågavarande regler äro mycket schematiska och att det med hänsyn härtill måste inträffa, att en del personer genom desamma bliva uteslutna från rabattkort, oaktat de måste anses vara i lika stort behov därav som andra till rabatt berättigade. Emellertid har kommissionen icke kunnat finna några andra regler, som bättre än de nu gällande taga hänsyn till jordbrukarnas speciella förhållanden. Ej heller har i yttrandena framkommit något godtagbart förslag i denna riktning. I fråga om arrendatorerna har kommissionen utfärdat vissa kompletterande föreskrifter, som innebära en viss uppmjukning av förstnämnda regler. Ifrågavarande uppmjukning avser sådana fall, där arrendavtalet ej medför rätt för brukaren att tillgodogöra sig fastighetens hela avkastning. För detta fall har kommissionen i cirkulär nr 1174 föreskrivit, att vid beräkning av fastighetens taxeringsvärde skall bortses från den del därav, som kan anses belöpa på egendom, vars avkastning brukaren icke äger tillgodogöra sig. Därast exempelvis till arrenderad fastighet hör skogsmark, vars avkastning arrendatorn endast delvis äger använda, eller byggnader, vilka arrendatorn icke äger bruka, skall således värdet av denna egendom frändragas taxeringsvärdet. Kommissionen vill vidare erinra om att personer, som enligt nu avsedda regler äro uteslutna från rätten att erhålla rabattkort utan behovsprövning, må, därest de prövas vara i särskilt behov av rabattkort, tilldelas rabattkort i enlighet med grunder, som livsmedelskommissionen äger bestämma. I anslutning härtill har kommissionen föreskrivit, att kristidsstyrelse, då så med hänsyn till särskilda förhållanden finnes påkallat, äger medgiva, att rabattkort må utdelas även då taxeringsvärdet av den fastighet, som vederbörande brukar, något överstiger 20 000 respektive 10 000 kronor. Möjlighet finnes att, om så befinner önskvärt, ytterligare utvidga rätten för kristidsstyrelserna att efter behovsprövning medgiva utdelning av rabattkort i sådana fall, som här avses. Med hänsyn härtill anser sig kommissionen icke nu böra föreslå någon ändring i de av Kungl. Maj:t utfärdade grundläggande föreskrifterna i berörda hänseenden.

Kommissionen har slutligen företagit en beräkning av medelsbehovet för prisrabatteringarna för nästkommande budgetår och därvid anfört:

Enligt av kommissionen verkställda beräkningar synas ifrågavarande kostnader under innevarande budgetår komma att uppgå till nära 100 miljoner kronor. Någon reservation å det för innevarande budgetår anvisade anslaget torde således icke kunna beräknas uppkomma. Vad angår medelsbehovet under budgetåret 1943/44 ha beräkningar verkställts dels inom Svenska mejeriernas riksförening, som handhar inlösningen av sådana rabattkuponger vilka använts vid inköp av matfett eller mjölk, och dels inom Svenska spannmålsaktiebolaget, vilket bolag inlöser sådana rabattkuponger som av jordbrukare utnyttjas vid inköp av fodermedel, utsäde och konstgödsel. Enligt dessa beräkningar, vilka visserligen äro behäftade med ganska stor osäkerhet men tills vidare torde böra godtagas, kunna kostnaderna för prisrabatteringen enligt nu gällande grunder beräknas uppgå till 110 miljoner kronor per år.

Förmalningsersättningar.

I syfte att förhindra att de i förhållande till förkrigspriserna höjda producentpriserna å brödsäd skola medföra ökning av priserna på mjöl och bröd har sedan hösten 1940 tillämpats ett system med s. k. förmalningsersättningar. Dessa ersättningar utbetalas till kvarnarna för av dem förmalen spannmål och utgå med skilda belopp för handelsförmalning och vid förmalning mot lön. I fråga om handelsförmalning gälla under innevarande budgetår av Kungl. Maj:t genom beslut den 18 december 1942 meddelade bestämmelser. Enligt dessa utgår ersättning för förmalning av vete och råg under vissa villkor för tiden 1 april—31 augusti 1942 med 7 kronor 25 öre per deciton, för tiden 1 september—15 oktober 1942 med 5 kronor 55 öre per deciton för vete och råg av 1942 års skörd samt med 7 kronor 25 öre per deciton för dessa sädeslag av 1941 års eller äldre skörd, för tiden 16 oktober—31 december 1942 med 5 kronor 25 öre per deciton samt för tiden från och med den 1 januari 1943 tills vidare till och med den 31 augusti samma år med 5 kronor 80 öre per deciton. Vid handelsförmalning av vårvete av 1941 års eller tidigare skörd utgår förmalningsersättning för tiden 1 april—31 augusti 1942 med en särskild förhöjning av 1 krona 25 öre som bestämts genom Kungl. Maj:ts beslut den 29 maj 1942 eller sålunda med tillhopa 8 kronor 50 öre för deciton. De meddelade bestämmelserna gälla även korn som förmales tillsammans med vete och/eller råg eller som användes för inblandning i mjöl av vete eller råg eller bådadera. Vid löneförmalning av vete och råg utgår sedan den 1 september 1941 (livsmedelskommissionens cirkulär nr 413) en ersättning med 2 kronor per deciton. Lika stor ersättning utgår sedan den 16 oktober 1941 vid löneförmalning av korn (cirkulär nr 618).

Under budgetåren 1940/41 och 1941/42 ha för bestridande av statsverkets utgifter för förmalningsersättningarna anvisats förslagsanslag under elfte huvudtiteln å respektive 34 000 000 och 33 000 000 kronor. Under innevarande budgetår utgå dessa ersättningar i enlighet med riksdagens uttalanden (skr. nr 456) från förskottsstat.

I skrivelse den 14 april 1943 (nr 169) har riksdagen anmält, att riksdagen i enlighet med ett i propositionen nr 163 framlagt förslag å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår anvisat 31 000 000 kronor till täckande av utgifterna för förmalningsersättningar under budgetåret.

I skrivelse den 3 april 1943 med förslag om prisreglerande åtgärder på jordbrukets område har livsmedelskommissionen behandlat frågan om medelsbehovet för förmalningsersättningar för budgetåret 1943/44. Härom har kommissionen anfört i huvudsak följande.

Även om 1943 års brödsädsskörd skulle bli lika stor som skörden år 1942, är det enligt kommissionens uppfattning uppenbart, att man fortfarande måste räkna med en restriktiv hushållning med brödsädstillgångarna och då i synnerhet med vetetillgångarna. På grund av att de hösten 1942 besådda höstsädesarealerna voro avsevärt mindre än normalt, är det emellertid snarast att befara, att årets skörd av vete och råg icke skall nå upp till samma storlek som motsvarande skörd år 1942. På grund härav anser kommissionen, att man under konsumtionsåret 1943/44 måste bibehålla ungefär motsvarande inblandnings- och utmalningsbestämmelser och att man alltså icke vågar räkna med några förbättrade mjölkvaliteter. Å andra sidan torde man med hänsyn till befintliga ingångslager vara berättigad att nu utgå ifrån, att under konsumtionsåret 1943/44 skall, även vid en svag skörd, för handelsförmalning kunna disponeras lika mycket spannmål som under nu löpande konsumtionsår eller cirka 550 000 ton. Vid beräkningar av det belopp, som för konsumtionsåret 1943/44 kan erfordras för utbetalande av förmalningsersättning, har kommissionen därför utgått från nämnda kvantitet och ungefär oförändrade förmalningsförhållanden i avseende å inblandning och utmalning. Kommissionen har vidare räknat med de spannmålspriser, som på grund av Kungl. Maj:ts beslut den 19 mars 1943 torde komma att fastställas av kommissionen. Dessa innebära en höjning av vårvetepriiset med 1 krona per deciton men överensstämma i övrigt i princip med nu gällande priser. Odlarna skola emellertid erhålla kompensation för prisortssystemets införande med 50 öre per deciton brödspannmål. Till följd av nämnda omständigheter får kvarnindustrien erlægga ett med motsvarande belopp förhöjt pris för den inköpta brödsäden. Härtill kommer, att man bör räkna med en höjning av vårvetepriiset i förhållande till det under innevarande år gällande priset på grund av pristillägg för proteinhalt. Vårvetet av 1942 års skörd hade nämligen osedvanligt låg proteinhalt. Slutligen må även anföras, att den nu utgående förmalningsersättningen, 5 kronor 80 öre per deciton, redan vid oförändrade spannumålspriser med sannolikhet måste justeras uppåt från och med den 1 september 1943 för att en höjning av mjölpriserna skall kunna undvikas.

Av det anförda framgår, att kvarnindustriens kostnader för brödspannmålen komma att öka under instundande regleringsår. Det torde kunna förut sättas, att dessa ökade kostnader med hänsyn till den fastslagna prispolitiken icke få taga sig uttryck i förhöjda mjölpriser. I stället måste då den nu utgående förmalningsersättningen höjas. De medel, som erfordras för utbetalning av en sålunda förhöjd förmalningsersättning, ha vid en handelsförmalning på 550 000 ton beräknats uppgå till omkring 40 miljoner kronor. Skulle mjölpriserna tillåtas stiga och förmalningsersättningen alltså bibehållas oförändrad, stannar medelsbehovet vid omkring 34 miljoner kronor.

Departementschefens yttrande.

Departementschefen har för egen del anfört följande.

De skäl som motiverat införande av prisrabattering å vissa livsmedel samt systemet med s. k. förmalningsersättningar föreligga alltså. På grund härav böra de genomförda anordningarna med prisrabatter och förmalningsersättningar bibehållas även under nästkommande budgetår.

Vad till en början angår prisrabatteringsbestämmelserna vill jag erinra om att nu gällande föreskrifter, som utformats i anslutning till uttalanden av 1942 års riksdag, tillämpats sedan i december 1942. De nya bestämmelserna ha, såsom framgår av svaren på livsmedelskommissionens rundfråga till kristidsstyrelserna, visat sig vara i stort sett tillfredsställande. Vissa smärre jämkningar i detaljer torde dock, såsom kommissionen påpekat, måhända kunna bli erforderliga. Däremot synes det icke finnas anledning att vidtaga mera genomgripande ändringar i de nuvarande reglerna för prisrabatteringen. Jag utgår därför från att det nuvarande systemets grunder bibehållas oförändrade. Därest utvecklingen skulle påkalla omläggning av rabattsystemet i ett eller annat avseende, bör Kungl. Maj:t äga befogenhet att vidtaga av omständigheterna föranledda ändringar i systemet.

För bedömning av medelsbehovet för ifrågavarande ändamål för nu löpande budgetår hade man att utgå från de beräkningar om antalet rabattkort som livsmedelskommissionen föregående år verkställt. Enligt dessa beräkningar skulle antalet rabattkort på matfett och mjölk vid årsskiftet 1941/42 ha utgjort omkring 2 600 000 respektive 1 400 000. Någon mera betydande förändring i detta antal för tiden före tillämpningen av de nya grunderna för tilldelningen av rabattkort hade man ej anledning att räkna med. Emellertid har det befunnits, att i december 1942, innan de nya grunderna för tilldelning av rabattkort trätt i tillämpning, antalet rabattkort avsevärt ökats, nämligen till i runda tal 3 200 000 för matfett och 1 600 000 för mjölk. Med den skärpning av villkoren för erhållande av rabatt, som de nya grunderna för rabattsystemet inneburo, hade man räknat med en nedgång i antalet rabattkort med 500 000 beträffande korten för matfett samt med 200 000 i fråga om rabattkort för mjölk. Med ledning av uppgifter som lämnats mig av livsmedelskommissionen torde man kunna räkna med att efter införandet av de nya reglerna antalet utdelade rabattkort för matfett minskats med 500 000 eller, i runda tal, från 3 200 000 till 2 700 000 kort, under det att antalet mjölkkrabattkort däremot ej nedgått så starkt som beräknats. Minskningen av antalet mjölkkrabattkort torde uppgå till omkring 80 000 eller från omkring 1 600 000 till omkring 1 520 000 kort.

De sist återgivna siffrorna synas böra tagas till utgångspunkt vid beräkningen av medelsbehovet för prisrabatteringen under nästa budgetår. Med rabatternas nuvarande storlek utgöra årsvärdena av rabatterna å matfett och mjölk 26 kronor, respektive 27 kronor 37 öre. Därest samtliga rabattkuponger utnyttjades av rabattkortsinnehavarna, skulle kostnaderna alltså kunna uppskattas för matfetterabatteringen till $(2\,700\,000 \times 26 =)$ 70 200 000 kronor och för mjölkkrabatteringen till $(1\,520\,000 \times 27; 37 =)$ 41 600 000 kronor eller tillhopa till 111 800 000 kronor. Då emellertid erfarenheten visat, att en mindre del av kupongerna icke erbjudes till inlösen, torde det vara tillräckligt, att den för ändamålet erforderliga medelsanvisningen bestämmes till ett till 110 000 000 kronor avrundat belopp. Såsom jag förordat vid anmälan av denna anslagsfråga i elfte huvudtiteln till årets statsverksproposition bör anslaget erhålla karaktären av obetecknat anslag.

Vad härefter angår frågan om förmalningsersättningarna bör man liksom föregående år utgå från att dessa ersättningar icke skola bestämmas till högre belopp än vad som erfordras för att förhindra en höjning av mjölpriset. På grund av att en viss osäkerhet ännu föreligger rörande utvecklingen av spannmålspriserna — beroende på skördeutfallet m m. — är det givetvis icke möjligt att redan nu fixera förmalningsersättningarnas storlek för tiden efter den 1 september 1943. Jag anser mig för närvarande endast böra räkna med samma ersättningar som de nu utgående, 5 kronor 80 öre för deciton vid handelsförmalning och 2 kronor för deciton vid löneförmalning.

Med ledning av de kvantiteter spannmål som livsmedelskommissionen räknat med för handelsförmalning under nästa budgetår eller 550 000 ton skulle det för dylik förmalning erforderliga beloppet bliva i runt tal 32 000 000 kronor. Härtill kommer emellertid ett belopp av ungefär 2 000 000 kronor, som beräknas såsom ersättning för löneförmalning av omkring 100 000 ton spannmål. Det totala medelsbehovet för förmalningsersättningarna skulle med dessa beräkningar bliva 34 000 000 kronor. Jag förordar anvisande av detta belopp. Med hänsyn till den nyss antydda ovissheten om förmalningsersättningarnas storlek bör anslaget erhålla förslagsanslags karaktär.

Motionerna.

I *motionen II: 151* anföres huvudsakligen följande.

Enligt kungörelsen den 20 november 1942, nr 877, erhållas prisrabatter vid inköp av matfett och mjölk för förbrukning i enskilt hushåll. Rabattkort tilldelas utan prövning den som är medlem av enskilt hushåll och som är född efter den 31 december 1926 eller före den 1 januari 1876 eller uppbär tilläggs-pension enligt lagen om folkpensionering eller invalidunderstöd jämlikt förordningen den 28 juni 1935 om invalidunderstöd.

Utan behovsprövning få dock rabattkort icke tilldelas sådana barn, vilkas föräldrar vid senaste taxering till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt upptagits för ett beskattningsbart belopp, överstigande 750 kronor, eller, där föräldrarna hava två eller flera efter den 31 december 1926 födda barn, 1 000 kronor, eller om föräldrarna vid sagda taxering upptagits för en skattepliktig förmögenhet, överstigande 10 000 kronor, eller bruka jordbruksfastighet med ett taxeringsvärde överstigande 10 000 kronor.

Rabattkort för matfett får dessutom utan behovsprövning tilldelas person med eget hushåll, under förutsättning att personen i fråga själv eller, om han är gift och sammanlever med sin maka, jämte maken vid senaste taxering till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt icke upptagits för ett beskattningsbart belopp, överstigande 500 kronor, eller för en skattepliktig förmögenhet överstigande 10 000 kronor eller brukar jordbruksfastighet med ett taxeringsvärde, överstigande 10 000 kronor. Till brukare av jordbruksfastighet kan dock tilldelning av rabattkort äga rum, under förutsättning, *dels* att vederbörande vid nyssnämnda taxering ej upptagits för ett beskattningsbart belopp, överstigande 250 kronor, *dels ock* att den vid samma taxering upptagna skattepliktiga förmögenheten eller taxeringsvärdet av brukningsdelen ej överstiger 20 000 kronor.

Det är denna sista bestämmelse, som ställer jordbrukare, både arrendatorer och hemmansägare, i särskild undantagsställning, som ute på lands-

bygden väckt mycken förargelse och anstöt. Med skäl kan man fråga, varför dessa icke skola ha samma förmåner som andra. I realiteten förhåller det sig på det sättet att dessa mindre jordbrukare i de allra flesta fall äro betydligt mera i behov av dessa stödåtgärder än andra. En ägare eller en arrendator, som brukar en egendom med ett taxeringsvärde överstigande 20 000 kronor, kan sålunda icke erhålla någon som helst rabatt, även om han egentligen icke äger ett enda öre utan har skulder, som vida överstiga tillgångarna, och dessutom är begåvad med flera minderåriga barn. Det är verkligen upprörande med en sådan orättvisa, och detta system bör därför med det snaraste rättas till. Jordbrukarna böra komma i åtnjutande av samma förmåner som andra, så länge dessa rabatter skola äga bestånd.

I *motionen II: 430* framhålles, att reglerna om taxeringsvärdesgränser för jordbrukarna verka orättvist. Det syntes motionären uppenbart, att en för-mögenhetsgräns vore att föredraga.

Till stöd för det i *motionen I: 303* framställda yrkandet har anförts följande.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 260 hemställes bl. a. om ett anslag på 110 000 000 kronor till prisrabattering å vissa livsmedel. Det ifrågasattes ej att riksdagen skall bestämma hur dessa medel skola användas. Departementschefen har framhållit, att därest utvecklingen skulle påkalla omläggning av rabattsystemet i ett eller annat avseende, borde Kungl. Maj:t äga befogenhet att vidtaga av omständigheterna föranledda ändringar i systemet.

Detta uttalande förtjänar den allra största uppmärksamhet. Det går ut på att Kungl. Maj:t under instundande budgetår skall äga vidtaga alla de ändringar i prisrabatteringssystemet som Kungl. Maj:t finner omständigheterna påkalla. Det kan icke vara rimligt, att riksdagen i så stor omfattning avstår från sin rätt att bestämma om statsmedlens användning. Det får ej förglömmas att det här är fråga om ett av de största anslagen på riksstaten.

Det riktiga vore utan tvivel att riksdagen i författningsform fastsloge, under vilka betingelser och i vilken omfattning prisrabattering skall äga rum. En sådan författningsreglering anses självklar, då det gäller andra former av social understödsverksamhet. Om nu gällande, i december 1942 fastställda grunder för rabatteringen anses alltjämt böra tillämpas, borde dessa alltså fixeras i författningsform. Åtminstone bör från riksdagens sida uttryckligen angivas, att anslaget skall disponeras i överensstämmelse med dessa grunder. Det förbises ej, att modifikationer tid efter annan kunna nödvändiggöras av ändrade ransonerings- och prisförhållanden m. m. Om Kungl. Maj:t anses böra äga rätt att vidtaga sådana modifikationer, bör ett förbehåll härom kunna fogas till riksdagens beslut, vare sig detta klädes i författningsform eller ej. Men detta förbehåll bör i möjligaste mån preciseras och ej erhålla en sådan form, att — såsom departementschefen åsyftat — Kungl. Maj:t kan genomföra vilken av utvecklingen påkallad »omläggning av rabattsystemet» som helst. Under alla omständigheter bör en bestämd skillnad göras mellan den tid, då riksdagen — ej blott formellt utan även reellt — är samlad och den tid då riksdagsarbete ej pågår. Befinnes utvecklingen under nästkommande lagtima riksdag påkalla en omläggning av systemet, är det uppenbart orimligt att den genomföres utan att riksdagen fått bedöma dess behövlighet och lämplighet.

Det torde få ankomma på utskottet att bedöma, i vilken omfattning och

på vad sätt riksdagens bestämmanderätt över statsmedlens användning i förevarande fall kan och bör göras gällande.

Till stöd för det i *motionen II: 424* gjorda yrkandet hänvisa motionärerna till innehållet i *motionen II: 423*, vilken hänvisats till behandling av jordbruksutskottet.

Utskottet. Såsom av den lämnade redogörelsen framgår hava nu gällande bestämmelser beträffande prisrabattering å vissa livsmedel utformats i anslutning till de uttalanden i ämnet, som gjordes av 1942 års riksdag. Ifrågavarande bestämmelser hava tillämpats sedan december 1942. Departementschefen har framhållit, att enligt vad kristidsstyrelserna meddelat till livsmedelskommissionen bestämmelserna visat sig vara i stort sett tillfredsställande. För egen del har departementschefen förordat att det nuvarande systemets grunder bibehållas oförändrade.

I *motionerna II: 151* och *II: 430* hava vissa erinringar framställts mot rabattsystemet i dess nuvarande utformning, i vad avser rabattkort till medlemmar av hushåll, som bruka jordbruksfastighet, och yrkanden framställts om att taxeringsvärdesgränserna såsom tilldelningsgrund för jordbrukare skulle borttagas och rabattkortstilldelningen regleras enbart av förmögenhetsgränsen.

Utskottet anser i likhet med departementschefen att anledning för närvarande saknas att vidtaga mera genomgripande förändringar i gällande regler för prisrabatteringen.

I anledning av vad i *motionerna II: 151* och *II: 430* anförts vill utskottet erinra därom, att de nuvarande reglerna beträffande jordbrukarhushåll tillkommit i syfte att ernå en såsom önskvärd befunnen begränsning av antalet rabattkort på landsbygden. Då emellertid gällande rabatteringsystem måst uppbyggas utan behovsprövning efter tämligen enkla och schematiskt verkande regler följer därav att i särskilda fall systemet kan komma att verka mindre tillfredsställande. Emellertid har livsmedelskommissionen utfärdat vissa kompletterande regler, som innebära en viss uppmjukning för jordbrukarhushållens del av de fastställda grunderna. Sålunda har för sådana fall, där arrendeavtal ej medför rätt för brukaren att tillgodogöra sig fastighetens hela avkastning, föreskrivits att vid beräkning av fastighetens taxeringsvärde skall bortses från den del därav, som kan anses belöpa på egenom, vars avkastning brukaren icke äger tillgodogöra sig. Vidare har föreskrivits, att kristidsstyrelse, då så med hänsyn till särskilda förhållanden finnes påkallat, äger medgiva, att rabattkort må utdelas även då taxeringsvärdet av den fastighet, som vederbörande brukar, något överstiger 20 000 kronor, respektive 10 000 kronor. Genom ifrågavarande uppmjukningar har hänsyn tagits till arrendatorernas speciella förhållanden samt möjligheter skapats för en diskretionär prövning av särskilda fall, vilka ligga ovanför de enligt gällande regler fastställda taxeringsvärdesgränserna. Dessa åtgär-

der från livsmedelskommissionens sida hava enligt utskottets mening i icke ringa grad eliminerat de påtalade olägenheterna för jordbrukarhushållen av det nuvarande systemet. Med hänsyn härtill och då ett biträdande av de i motionerna II: 151 och II: 430 framställda yrkandena skulle enligt inom livsmedelskommissionen verkställda beräkningar öka rabattkortens antal bland jordbrukarbefolkningen med 16 procent och medföra en ytterligare årskostnad av omkring 10 000 000 kronor, anser sig utskottet icke böra tillstyrka bifall till motionerna.

Då enligt vad utskottet inhämtat de i motionen II: 41 påtalade förhållandena synas grunda sig på en missuppfattning av innebörden i vissa av livsmedelskommissionen givna bestämmelser torde motionen icke böra till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Departementschefen har i fråga om grunderna för det nuvarande rabattsystemet anfört, att därest utvecklingen skulle påkalla en omläggning av detsamma i ett eller annat avseende torde Kungl. Maj:t böra äga befogenhet att vidtaga av omständigheterna föranledda ändringar i systemet. Med anledning härav och med hänsyn till vad i motionen I: 303 anförts vill utskottet framhålla, att utskottet förutsätter att för den händelse mera genomgripande ändringar av reglerna för prisrabatteringen skulle befinnas böra vidtagas riksdagen höres, då detta utan olägenhet kan ske. Med vad sålunda anförts torde nämnda motion få anses besvarad.

Det för prisrabatteringen erforderliga anslaget för nästa budgetår har departementschefen beräknat till 110 000 000 kronor. Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot ifrågavarande anslagsberäkningar och icke heller mot att anslaget enligt departementschefens förslag erhåller karaktären av obetecknat anslag.

Vad angår förmalningsersättningarna har departementschefen liksom föregående år utgått ifrån att dessa ersättningar icke skulle bestämmas till högre belopp än vad som erfordrades för att förhindra en höjning av mjölpriset. På grund av att en viss osäkerhet ännu föreligger rörande utvecklingen av spannmålspriserna — beroende på skördeutfallet m. m. — finner departementschefen det icke möjligt att redan nu fixera förmalningsersättningarnas storlek för tiden efter den 1 september 1943. Departementschefen, som för närvarande ansett sig endast böra räkna med samma ersättningar som de nu utgående, har beräknat det totala medelsbehovet för förmalningsersättningarna för nästa budgetår till 34 000 000 kronor, därav 32 000 000 kronor för handelsförmalning av 550 000 ton spannmål och 2 000 000 kronor såsom ersättning för löneförmalning av omkring 100 000 ton spannmål. Utskottet har funnit sig böra biträda vad departementschefen sålunda föreslagit.

I motionen II: 424 har yrkats, att riksdagen ville besluta, att för täckande av i de likalydande motionerna I: 297 och II: 423 begärd höjning av producentbidraget på mjölk medel härför måtte ställas till förfogande genom jämkning av det för förmalningsersättningarna beräknade anslagsbeloppet.

Sistnämnda två motioner, vilka väckts i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 246 angående prisreglerande åtgärder på jordbrukets område m. m., hava hänvisats till jordbruksutskottets handläggning. Jordbruksutskottet har i sitt den 10 juni 1943 dagtecknade utlåtande nr 54 — under erinran att enligt motionerna I: 297 och II: 423 ovannämnda såsom ersättning för löneförmalning avsedda belopp å 2 000 000 kronor borde överföras till producentbidragen — framhållit, att även om skäl kunde anföras för en sådan omläggning av stödet till det mindre jordbruket vore utskottet dock icke för sin del berett att utan föregående utredning nu tillstyrka en dylik åtgärd. Jordbruksutskottet förutsatte likväl, att Kungl. Maj:t hade sin uppmärksamhet riktad på detta spörsmål och i samband med utarbetandet av förslag till prisreglerande åtgärder för regleringsåret 1944/45 övervägde, om den sålunda antydda omläggningen lämpligen då borde genomföras. Under återopande av det anförda hemställde jordbruksutskottet att omförmälda motioner, i den mån de icke kunde anses besvarade genom vad utskottet sålunda anfört, måtte av riksdagen lämnas utan åtgärd. På grund av den ståndpunkt jordbruksutskottet alltså intagit till ifrågavarande spörsmål torde den till statsutskottet hänvisade motionen II: 424 icke böra till någon riksdagens åtgärd föranleda.

På grund av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

- 1) att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna II: 151, II: 430, II: 41 och II: 424, må
 - a) till *Prisrabattering å vissa livsmedel* för budgetåret 1943/44 å driftbudgeten under elfte huvudtiteln anvisa ett anslag av 110 000 000 kronor;
 - b) till *Förmalningsersättningar* för budgetåret 1943/44 å driftbudgeten under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 34 000 000 kronor;
- 2) att motionen I: 303 må anses besvarad med vad utskottet här ovan anfört.

Stockholm den 18 juni 1943.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit från första kammaren: herrar *Johan Bernhard Johansson, Joh. Nilsson i Malmö, Oscar Olsson, Pauli, Gränebo, Torsten Ström, Bernhard Nilsson, Sven Larsson, Gustaf Karlsson, Ekströmer, Emil Petersson* och *Persson* i Skabersjö; samt

från andra kammaren: herrar *Jonsson* i Eskilstuna, *Törnkvist*, *Skoglund* i Doverstorp, *Eriksson* i Stockholm, *Andersson* i Prästbol, *Danielsson*, *Ward*, *Persson* i Falla, *Isacsson*, *Hansson* i Rubbestad, *Andersson* i Södergård och *Wallentheim*.

Reservationer:

1) av herrar *Johan Bernhard Johansson*, *Gränebo*, *Bernhard Nilsson*, *Ekströmer*, *Persson* i Skabersjö, *Skoglund* i Doverstorp, *Persson* i Falla och *Andersson* i Södergård, vilka ansett, att utskottets yttrande och hemställan bort hava följande lydelse:

»Såsom av — — — av förmögenhetsgränser.

Den ursprungliga och bärande tanken med mjölk- och smörrabatterna var den, att därmed ett ofrånkomligt behov av dessa betydelsefulla födoämnen skulle säkerställas även för dem, som levde under knappa ekonomiska förhållanden. Det sätt varpå denna tanke omsattes i verkligheten har likväl gått långt utöver det ursprungliga syftet, i det att rabatterna i stor utsträckning kommit även personer i god ekonomisk ställning till del. Så småningom har detta förhållande markerats genom vidtagna ändringar i grunderna för tilldelningen för att i detta hänseende skapa någorlunda likställighet mellan olika befolkningsgrupper. Sålunda erhålla till exempel numera lantarbetare, vilka i sina löneavtal äro tillförsäkrade sitt fulla behov av smör och mjölk, likväl rabattkort, vars penningvärde de kunna tillgodogöra sig vid köp av andra livsmedel. Likaså har det befunnits ur rättvisesynpunkt skäligt att också vissa kategorier lantbrukare erhålla rabattkort, vilkas värde de kunna tillgodogöra sig vid inköp av utsäde, gödningsämnen m. m. Därmed har man väsentligen kommit bort från det ursprungliga syftet med prisrabatteringen. Att så blivit förhållandet framgår bland annat av att enligt livsmedelskommissionens tillämpningsföreskrifter (cirkulär nr 1053) för en familj med fyra barn ett beskattningsbart belopp av 1 000 kronor, respektive 750 kronor motsvarar i lägsta ortgruppen (grupp I) en verklig inkomst av omkring 5 720 kronor, respektive högst 5 220 kronor samt i högsta ortgruppen (grupp V) en verklig inkomst av 6 840 kronor, respektive 6 340 kronor. Motsvarande siffror för en familj med sex barn utgöra på ortsgrupp I 7 100 kronor, respektive 6 620 kronor samt på ortsgrupp V 8 720 kronor, respektive 8 220 kronor. Det synes uppenbart att man här kommit upp i inkomstlägen, som måste anses mycket goda i förhållande till eljest vanligen förekommande inkomster, och där det ej torde föreligga några ekonomiska svårigheter att anskaffa för familjens behov erforderligt matfett eller mjölk. Det synes rätt anmärkningsvärt att under en tid, då ingen arbetslöshet förekommer och lönestandarderna är särdeles god inom olika arbetsområden, omkring 50 procent av landets befolkning kommit i åtnjutande av prisrabatterning å matfett. Jänte det ursprungliga syftet att tillförsäkra de ekonomiskt svagt ställda

ifrågavarande fysiologiskt betydelsefulla födoämnen äro sålunda numera prisrabatteringarna ett sätt att fördela av staten upplånade medel till stora befolkningsgrupper, som icke äro i behov därav. Ett sådant förfarande synes ur samhällsmoralisk synpunkt osunt och ur statsfinansiell synpunkt äventyrligt. Det torde därför vara angeläget att i någon mån återföra dessa rabatter till deras ursprungliga syfte. En åtgärd i denna riktning skulle enligt utskottets mening vara att sänka de nu gällande inkomstgränserna. I sådant avseende vill utskottet förorda, att de nu gällande inkomstgränserna, 1 000 kronor, 750 kronor och 500 kronor, sänkas till respektive 800 kronor, 500 kronor och 300 kronor. Utskottet vill framhålla att levnadskostnadsindex endast obetydligt komme att påverkas av en dylik justering av inkomstgränserna. Sänkningen av inkomstgränsen 1 000 kronor till 800 kronor skulle med 1935 som basår betyda en höjning av levnadskostnadsindex med 0,15 enheter, sänkningen av inkomstgränsen 750 kronor till 500 kronor en höjning med 0,05 enheter och sänkningen av inkomstgränsen 500 kronor till 300 kronor en höjning med 0,10 enheter. Sammanlagt påverka de av utskottet förordade sänkningarna levnadskostnadsindex sålunda med allenast 0,3 enheter.

Vad beträffar motionerna II: 151 och II: 430 vill utskottet framhålla, att de i motionerna framställda yrkandena ur rent principiella synpunkter måste anses hava fog för sig, då vederbörandes ekonomiska ställning torde böra vara avgörande för erhållande av ifrågavarande rabattförmåner, och denna ställning ej med säkerhet framgår av taxeringsvärdet å den egna eller brukade egendomen. Emellertid skulle en generell återgång till enbart den förmögenhetsgräns, som gällde innan de år 1942 fastställda reglerna trädde i tillämpning, icke heller bliva fullt tillfredsställande. På grund av fastighetstaxeringens ojämnhet och andra omständigheter är den därvid framräknade förmögenhetsställningen ofta föga tillförlitlig. Utskottet får erinra därom, att taxeringsvärdesgränsen beträffande jordbrukarhushåll tillkommit i syfte att ernå en såsom önskvärd befunnen begränsning av antalet rabattkort på landsbygden. Det var särskilt kristidsnämnderna på landsbygden, som med stor enstämmighet omvittnade att de i betydande utsträckning måste utdela rabattkort till relativt välbärgade jordbrukare och därför påyrkade mera restriktiva bestämmelser i detta hänseende. Dylika restriktiva bestämmelser fastställdes enligt beslut av fjolårets riksdag. Emellertid föreligger beträffande den i dessa bestämmelser uppställda taxeringsvärdesgränsen en betydande skillnad mellan ägare av jordbruksfastighet och brukare av sådan fastighet. Om den förres ekonomiska ställning kan egendomens storlek och värde ofta giva en någorlunda rättvisande vägledning under det att detta mera sällan torde vara fallet i fråga om en arrendator, som tillfälligt brukar en egendom. För arrendatorn verkar sålunda taxeringsvärdesgränsen oftast godtyckligt och irrationellt. På grund härav finner utskottet sig — i anslutning till de i ovannämnda motioner framställda yrkandena — böra föreslå att nuvarande taxeringsvärdesgräns skall gälla endast för ägare av jordbruk

under det att för arrendator skall gälla enbart förmögenhetsgräns. Utskottet vill i detta sammanhang erinra därom att även jordbrukare med fastighet, liggande över de angivna taxeringsvärdesgränserna, kunna erhålla rabattkort om den ekonomiska ställningen efter prövning i vederbörande kristidsnämnd befinnes vara sådan att tilldelning synes befogad. Utskottet förutsätter, att denna omprövning sker på sådant sätt, att verkligt behövande jordbrukare icke ställas i sämre läge än andra grupper av medborgare.

Då enligt — — — anses besvarad.

På grund av den sänkning av inkomstgränserna, som utskottet här ovan föreslagit, torde det för prisrabatteringen erforderliga anslaget för nästa budgetår böra minskas i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag med ett belopp av 7 000 000 kronor. Å andra sidan medför utskottets förslag om borttagande av taxeringsvärdesgränsen såsom tilldelningsgrund för jordbruksarrendatorer att ett ökat medelsbehov uppkommer, vilket torde kunna uppskattas till i runt tal 2 500 000 kronor. Det av departementschefen till 110 000 000 kronor beräknade anslagsbeloppet synes alltså kunna minskas till 105 500 000 kronor, vilket anslag i enlighet med departementschefens förslag torde böra erhålla karaktären av obetecknat anslag.

Vad angår förmalningsersättningarna utgår denna statssubvention till alla konsumenter utan hänsyn till behov och förmögenhetsställning och beräknas för nästa budgetår kräva beviljande av ett anslagsbelopp av 34 000 000 kronor. En sådan anordning, varigenom staten påtager sig att med upplånade medel betala en betydande del av konsumenternas mjöl- och brödkostnader, skulle vara förklarlig om sysselsättningsgraden för stora folkgrupper vore mycket låg och löne- och inkomstnivån starkt nedpressad, under det att brödsädesprisen vore förhållandevis onormalt uppdrivna. Förhållandet torde emellertid vara det motsatta. Någon arbetslöshet förekommer inte; tvärtom föreligger på alla områden överflöd på arbete med en genomgående hög löne- och inkomstnivå. Det är allmänt omvittnat att ett av de besvärligaste problemen för närvarande är just den alltför rikliga tillgången på köpkraft. Å andra sidan visar en jämförelse mellan olika tiders vetepris, levnadskostnader och lönenivå att vetet under en lång tidsföljd undan för undan blivit billigare i förhållande till andra varor och nyttigheter. Vetepriiset har under tiden 1913—1941 stigit med 59 enheter, de totala levnadskostnaderna med 118 enheter och lönerna med 198 enheter. En jämförelse mellan åren 1925 och 1941 visar samma utveckling eller för vetepriiset en stegring med 12 enheter, för de totala levnadskostnaderna med 42 enheter och för lönerna med 82 enheter. De förändringar som i dessa avseenden inträffat efter år 1941 hava icke på något mera märkbart sätt förändrat dessa relationstal. Att märka är emellertid, att vetepriiset år 1942 nedgått med 3 enheter till en indexsiffra av 156. Att under sådana förhållanden låta staten med upplånade medel bestrida en avsevärd del av konsumenternas brödkostnader anser utskottet icke vara förenligt med en riktigt

socialpolitik. En avveckling av denna generella subvention synes därför enligt utskottets mening ur olika synpunkter starkt motiverad. Med hänsyn härtill tillstyrker utskottet att förmalningsersättningen å handelsförmalning sänkes med 2 kronor per deciton. Genom en dylik sänkning torde anslaget för nästa budgetår till förmalningsersättningar kunna minskas med 11 000 000 kronor till 23 000 000 kronor.

I motionen — — — åtgärd föranleda.

På grund av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

1) att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionerna II: 151 och II: 430 samt med avslag å motionerna II: 41 och II: 424, må

a) till *Prisrabattering å vissa livsmedel* för budgetåret 1943/44 å driftbudgeten under elfte huvudtiteln anvisa ett anslag av 105 500 000 kronor;

b) till *Förmalningsersättningar* för budgetåret 1943/44 å driftbudgeten under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 23 000 000 kronor;

2) att motionen — — — ovan anført.»;

2) av herrar *Emil Petersson* och *Danielsson*, som — med biträdande i övrigt av vad utskottet anført — ansett, att utskottet på sätt i reservationen under 1) föreslagits, bort förorda borttagande av taxeringsvärdesgränser för jordbruksarrendatorer och sänkning av förmalningsersättningen å handelsförmalning samt förty hemställa,

1) att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionerna II: 151 och II: 430 samt med avslag å motionerna II: 41 och II: 424, må

a) till *Prisrabattering å vissa livsmedel* för budgetåret 1943/44 å driftbudgeten under elfte huvudtiteln anvisa ett anslag av 112 500 000 kronor;

b) till *Förmalningsersättningar* för budgetåret 1943/44 å driftbudgeten under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 23 000 000 kronor;

2) att motionen — — — ovan anført.;

3) av herr *Hansson* i Rubbestad.